

**НЕКИ АСПЕКТИ ЗАЈЕДНИЧКЕ СПОЉНЕ,
БЕЗБЈЕДОНОСНЕ И ОДБРАМБЕНЕ ПОЛИТИКЕ
ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

Др Филип Турчиновић*

Сажетак: У раду се презентирају основе заједничке спољне и безбједоносне политике ЕУ на прихватљив и погодан начин. Ријеч је о појединим основним институтима те политике који су се донекле искристалисали у посљедњој деценији. Такав приступ се темељи прије свега на правним основама укључујући анализу осталих релевантних одлика како би се могла створити научно потврђена слика општих оквира спољне и безбједоносне политике ЕУ. Осим тога се наговјештава шта су амбиције, стремљења и могући правци развоја у будућности посебно у одбрамбеној сфери.

Европска спољна, безбједносна и одбрамбена политика развијала се у прошлости различитом динамиком што показују посебно прошле и садашње мисије ЕСБОП у којима је осим прихватљивних и добрих ствари било и мањкавости. Указује се на већину питања релевантних за ЕСБОП, њене институције и рад, расположиве ресурсе и њихово коришћење, као и начин на који се одвијају односи са појединим међународним организацијама, као што су УН, НАТО, ОЕБС и Афричка Унија. Акцент се ставља осим институционалног устројства и на развојну компоненту са посебним освртом на одбрамбену политику са њеним цивилним и војним аспектима.

У том правцу указује се на двадесет три европске мисије од прве мисије у БиХ до учешћа у поморским операцијама код обала Сомалије. Није то статичан поглед већ и слика будућих контура у развоју ЕСБОП.

* Редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци

Кључне ријечи: европске мисије, спољна и безбједоносна политика, одбрамбена политика, развојна политика, поморске операције, војни аспект, институције, акције, устројство.

Нарочито је било важно на почетку да се преокрену три велика дефицита и да се они идентификују. То су прије свега политички дефицит, јаз у заједничкој спољној и безбедносној политици и недовољну и неадекватну кохерентност могућности. Стога се на почетку указивала велика корист и употребљивост акција посредством интегрисања мисија под снажно лидерство ЕУ. Такав модел је био једногласно подржан од стране држава чланица. Сврсисходност акција ЕУ учинила је да се спријече опасне ескалације рата у њеном сусједству. То је било од пресудног значаја, јер је брза акција и ефикасност омогућила да се превазиђе политички јаз који је врло често слабио утицај мисија у појединим земаљама. Очигледно је ријеч о органској вези између спољне политике, безбједности и одбране. Очекивања су била да ће Лисабонски споразум помоћи да се премостити тај јаз. Предности у погледу кохерентности могу бити корисне за уједињење спољне акције ЕУ што јасно показују детаљне анализе различитих мисија гдје су многи пројекти Европске комисије реализују упоредо са ЕСБОП операцијама. Понекад су линеарне апликације и пренос из војне у цивилну сферу ЕСБОП биле пресудне за успјех ЕУ интервенције. Ово је само дјелимично тачно, јер очигледно у неким мисијама није постојала карика неопходне координације. Али потреба за кохерентношћу била је очигледна када се очекивао да заједнички притисак ЕУ дипломатије буде дио националне политике сваке државе чланице. Примјери неуспјеха у координацији између дипломатије ЕУ и држава чланица бројни су. Стога Унија мора да превазиђе проблеме у вези кохерентности у смислу отклањања тога дефицита без сопственог слабљења. Предности удруживања су једнако очигледне посебно када је у питању опште прихваћена способност преошћавање политичког

јаза што је свакако велики изазов за будућност. Сама величина неких операција, као нпр цивилне мисије Еулекс на Косову, Алтеа војна мисија у Босни, показују да има довољно употребљивих војних ресурса и капацитета који постоје у земљама чланицама да произведе довољно снаге како би се постигли оперативни циљеви.

Међутим, мисија у Чаду је прије свега направљена у равници, гдје су недостајале оперативне способности у одређеном броју области. Са чисто европске тачке гледишта, постоје велики расходи у смислу потрошње и много дуплирања у другим областима због мноштва националних програма набавке. То је јасно видљиво из просте чињенице што би војне ресурси били увећани уколико би државе чланице једноставно координирали више њихових захтјева и спроводили одбрану буџета ефикасније. У будућности ЕСДП - или боље, Заједничка безбедносна и одбрамбена политика (ЦСДП), као што је преименовано у Лисабонски уговор - није само заснован на капацитеу да се у ЕУ ради заједно, јер је готово пресудна њихова способност да ради са другима. САД већ учествују у цивилној мисији на Косову, као и што су се Руси придружили у војној мисији у Чаду. Операција Аталанта нуди можда најбољу је илустрација шта будућност носи. Европска морнарица патролира у близини обале Сомалије заједно са морнарицама 20 земаља, укључујући све велике силе и прије свега Кину и Индију. Глобална међузависност ствара услове за стварни развој ефикасне мултилатералне сарадње у УН-оквиру, који је даље извор неупитног легитимитета. Повезивање ЕБОП-а са УН уствари начин да Европска унија представи свој идентитет као део глобалне стратегије колективне безбједности. То ће, врло вјероватно, бити у будућности, јер УН су приоритет, и заиста ексклузивно, оквир нових овлашћења одговарајућих да се допринесе међународном миру. Гледајући у распону од десет година који су прошли од почетка ЕСБОП до садашњег стања после другог ирског референдума о Лисабонском уговору, на основу бројних анализа произилази да се Унија може похвалити заиста веома добрим резултатима.(1)

Да би ова политика испунила амбиције ЕУ и да она препо-

знатљиво и одлучујуће доприноси међународном миру у наредним годинама, морају се спровести многе активности у циљу отклањања недостатка откривених у стварности.

Декларација из Сент Малоу

У децембру 1998 Француска и Велика Британија пот-писале су споразум у Ст Малоу који утврђује да владе ЕУ држава чланица снажније покрену европску спољну и безбједносну политику (ЕСБОП) Европски савјет у Келну на самиту у јуну 1999 је у духу Декларације из Ст Малоу а је јасно рекао да је Европска унија мора имати капацитет за аутономне акције, уз подршку од стране кредибилних војних снага, кад одлуче да их користе, као и спремност да то учине, како би се дали одговори на међународне кризе. То показује да је ЕБОП је имао неке импресивне резултате у последњој деценији, а изводи и закључке из овог искуства за сусрет будућим изазовима. Да би се то постигло неопходно је да постоје ЕСБОП институције, ресурси и партнерства. институција. Услјед тог неопходно је видјети како се систем ЕБОП-а за доношење одлука развио, посебно за цивилна и војна управљања кризама. Такође је веома занимљиво како изгледа на цивилне и војне ресурсе за ЕСОП операције, као и могућност развојних планова које су владе ЕУ ставиле на прво мјесто. Коначно сматра се да је важна веза између ЕБОП и Уједињених нација (УН) и Сјеверноатлантског пакта (НАТОа), Организације за европску безбједност и сарадњу у Европи (ОЕБС) и Афричке уније (АУ). Свако од ових партнерстава је другачије, и политички и оперативно, али је допринијело развоју ЕСБОП. Вјероватно, најзначајнији аспект првих десет година ЕБОП је велики број операција које су у ЕУ влада спроводиле у оквир рада, око 23 мисија, јер је прва покренута у 2003.

Почеци мисија

У питању су такође веома разноврстан у задатак различит од традиционалних војних мјера у Босни и Херцеговини, затим да помаже реформу правосудног система Грузије, за обуку авганистанских и ирачких полицијских снага. Сваки од ових аспеката је еволуирао је у протеклој деценији, а за такав развој догађаја била је основа да се обезбиједи способност ЕУ да предузме одговарајуће мјере. Друго, узимајући као цјелину, 23 мисије још увијек нијесу добили толико пажње у академској литератури као и другим аспектима ЕБОП-а, али неке појединачне операције су широко анализирани. Анализа сваке мисије компарирана да би се извршила видјело како еволуирају појединачне операције и општи института ЕБОП-мисија. То не укључује специфичност стратешких положаја и приступа појединих земаља чланица Европске уније према ЕСДП у детаље, мада разлике између земаља чланица су наведене, када је то релевантно. Много је већ написано у последњој деценији у различитих националних позиција према ЕСБОП-а, као и о разним подјелама у различитим временима између “Европеаца ‘и’ Атлантиста ‘и’ мировњака ‘и’ ратника-борца”, и својствене тензије између ЕБОП као политике и ЕБОП као политичког пројекта.

Након рата на Косову 1999, географски фокус од 15 влада ЕУ, разумљиво, је био на Балкану, и на употребу војних ресурса. Данас, као што је приказано од стране различитих ЕСБП операција, у 27 влада ЕУ су у великој мјери проширена и њихову географску перспективу па и мјешавину политичких опција за који обезбијеђује стратешки оквир спољна и безбједносна политика ЕУ у којој ЕБОП-а чини саставни дио.(2) Владе држава чланица ЕУ су оцијениле спровођење ЕСС у 2008, и својим закључцима нагласиле вриједност холистичког приступа ЕУ за међународну безбједност, и њену способност да размјести дипломате, судије, полицију и када је неопходно војнике. Један од проблема анализе ЕБОП је да неки подаци нису јавно доступни. Иако постоји велики број званичних папира у академској литератури доступних свакоме ко

жели да студира ЕБОП и нијесу сви аспекти добро документовани и анализирани, посебно за неке операције. Промјене мандата у мисији такође имају различите врсте импликације (састав кадрова, потребне способности, буџет итд.) Све ово значи да је готово је немогуће посредством еволуције ЕСДП операција у времену, доћи до образаца тако да поједине акције буду замишљене као индикативан водич. Конкретно, треба имати на уму да детаљи финансирања ЕСДП операција је понекад и више од умјетности чак и више него наука. Ово нарочито важи за војне операције, пошто су подаци доступни за заједничке трошкове за војне операције само показује отприлике десет одсто од укупних трошкова. Као резултат тога, оперативне буџетске бројке које се користе за процјену укупних трошкова неке мисије су углавном процјене. У мисији операције може се собље ротирати и мандат може да се промијени, што захтијева повећање или смањење људства.(3)

Исто упозорење као горе се односи овдје, како и подаци могу само одражавају национални допринос ЕБОП операције у датом тренутку. Све у свему, треба да послужи као почетна референца за рад на првих десет година ЕСДП, која је увелико развио и развијен од њеног рођења у ЕУ Келну самиту у јуну 1999. Посебно се апострофира развој кризног менаџмента ЕБОП-а да је тај капацитет од пресудног значаја за ефикасан допринос међународном миру и безбједности. То је карика која недостаје ЕУ за спољну политику. Сада ЕУ ставља људе у великим, видљивим бројевима на терену и узима ризик за мир.

Заједничка спољна и безбједносна политика

Заједничка безбједносна и одбрамбена политика ЗБОП је саставни део ЕУ Заједничке спољне и безбедносне политике (ЗСБП), који «обухвата сва питања која се односе на безбједност Уније «(члан 17.1 ТЕУ). Институционални оквир за ЗСБП и ЕБОП широко преклапање, иако одређене оперативне карактер ЕБОП је покренуо стварање препознатљив подсет

институција првенствено оријентисаних за планирање и спровођење кризног менаџмента операција. Институција и процедура који подржавају ЕБОП су прошли процес готово сталне експанзије поготово од реформе у протеклих десет година. У крајњој линији, овај процес одговара на основни захтев Декларације из Сент Мало-а да Унија мора имати капацитет за аутономне акције и подршку од стране респективних војних снага што значи да је одлучна да користи спремност да то учини. То подразумева да Унија мора добити одговарајуће структуре и капацитет за анализу ситуације, извора и способности релевантних за стратешко планирање. У вријеме Сент Мало војног кризног менаџмента, овај аргумент је примијењен на обије војне и цивилне димензије ЕБОП-а. Другим ријечима, Унија мора да покаже способност да одлучи у овом домену политике. Државе чланице ЕУ доносе коначне одлуке у овој области политике на основу правила једногласности. Међутим, ове одлуке су обично постигнуте после сложеног процеса доношења што подразумијева ипак институције засноване на међудржавној интеракцији.(4)

ЕБОП институције

ЗСБП / ЕБОП институције и њихов развој, дакле, акценат се ставља на томе како се доносе политичке одлуке и у ком облику се јављају и на којим нивоима европских и националних власти. У том смислу, способност да одлучи се може дефинисати као способност да се формулишу, донесу и спроведу одлуке. Стога овај капацитет подразумева пет кључних функција, односно могућности да се договоре заједнички политички и стратешки приоритети, како би развили концептуални оквир за ЕУ управљање кризама, да прикупе адекватне информације и генерисање заједничких анализа. У том случају могли би се искористи и проширити војна, цивилна и финансијска средстава на располагању Уније, као и да се ријеше кризе управљања операцијама. Институционални оквир ЕБОП-а има за циљ да обезбиди да се ове функције ефикасно

испуне, и да слиједи конвергенције националних позиција и побољшања кохерентности акција ЕУ. Као такав, институционални инжењеринг бави основним парадоксима присутним у сржи овог политичког домена. Главне предности ЕБОП-а, односно ангажовање чланица и широка политика средства Уније, такође могу показати изворе озбиљних ограничења и недостака. У домену политике влада једногласност се суочава са ограниченим простором за флексибилност. На уговорном нивоу, капацитет да се постигне решење је пресудно засновано на конвергенцији националних позиција ка заједничком рјешењу, а са друге стране, на мобилизацији свих релевантних актера и свих неопходних инструмента на кохерентан начин у свакој фази процеса доношења одлука. Постизање конвергенције и унапређење кохерентности узима много времена и захтијева стално балансирање између националних интереса и институционалне перспективе. Међутим, обије политичке конвергенције и политичке кохерентност и даље су неизбјежан услов за генерисање ефикасне акције на нивоу ЕУ. Ту лежи изазов у сржи ЕСДП одлучивања. Прво, неке прелиминарне разматрања су наведене у оквиру анализе ЕСДП институционалне реформе и праксе као истицање главних фактора који утичу на темпо и правац реформи.

Лисабонски уговор

Иновације у Лисабонском споразуму носе значајне импликације за ЦФСП и ЕСДП, нарочито у вези са циљем повећања кохерентност спољне и безбједносне политике ЕУ али и да се омогући даље приближавање позиција држава чланица.

Институционалне реформе

Од покретања ЕСДП, државе чланице су тежиле удруживању људских ресурса стручности у Бриселу да се успостави критична маса да се подстакне институционални и управљачка сарадња

чувајући крајњи ауторитет да се доноси одлуке. Укратко, док је моћ да се стави вето иницијативи остаје на националном нивоу, способност да предузме акција се пребацује на европски ниво. У том контексту, важно је да се истакне основни комплементарност између Савјета Секретаријат на челу са секретаром I Високог представника за ЗСБП са једне стране и са седиштем у Бриселу и међувладине комисије које се баве ЗСБП и ЕБОП с друге стране. По прилици ту су најважније двије основне функције. Прво, подршка Предсједништва у вођењу састанака за опште послове и спољне односе Савет (ГАЕРЦ) и од политике комитета који се баве ЗСБП / ЕБОП-а. Друго, под условом да се оснажи политика улаза на хоризонталним питањима (појмова, способности, обуку (опција политике, војне и цивилне експертизе. Национални представници састану се у Бриселу на бази одбора да обликују одлуке: на техничком и политичком нивоу. Њихов поступак омогућава консензус дефиниција ЕУ позиције и усвајање коначних законских аката од стране министара иностраних послова. Интеракцију између ова два сета органа – Секретаријата и одбора - посебно интензивно када је у питању одлучивање о за управљање кризама, интервенције, планирање, спровођење и подршку у ЕСДП мисијама. Еволуција ЕСДП структуре и процедура могу се разумјети једино познавањем шире позадине збивања на три нивоа, односно шире кроз процес институционалних реформи покренут у 2002 са Конвенцијом о будућности Европе, Европских стратешких расправа и оперативног искуство стеченог у ЕСДП мисијама од 2003. Конкретно, расправа о међународном профилу Уније и одговарајућим институционалним реформама до Уставног уговора из 2004 и усвајања Европске безбедносне стратегије у 2003 припремила је терен за развој ЕСДП институција.

ЕСБОП институција

У том контексту, двије велике фазе требало би да се истакну.

Прво, пионирска фаза следи Свети Мало декларацију, када ЕБОП-институционални оквир је брзо постављен од нуле у 2000/2001 и прогресивно се шири, како би се омогућило Унији да предузме прве операције управљања кризама у 2003. Друго, на основу раног оперативног искуства и паралелним концептуалним дешавањима и политичке дебате, фазе прогресивног мада недовољаног продубљивања и консолидације која је почела у 2004/2005 и довело до усвајања и имплементације декларације из Хамптон Корт што је такође било на дневном реду између 2006 и 2008. Анализа институционалне димензије у ЕСДП фокусира се овдје на дешавања која су се догодила од 2004. Три главна 'таласа' реформе могу бити идентификовани за потребе ове анализе, а признаје се да, у пракси, различити ланци концептуалне и институционалне иновације слиједу једни друге. Била су видљива различита преклапања и утицаји. Фокус на оснивању свеобухватаног приступа управљању кризним ситуацијама протеклих година 2003/2005 је био праћен са нагласаком на потребу да се ојача ЕБОП кризна управљачка структуре и способност. (2006-2008). Од средине 2008, трећи тренд се може открити, са акцентом који се нешто пребацује назад на потребу да се боље сместити у ширем политичком контексту, као и ланац командовања, повезујући га ближе ЗСБОП, као и инструментима и са ресурсима Комисије. Различитих перспектива и интереса земаља чланица Европске уније, а посебно оних обдарених са највећим ресурсима и најјачим, институцијама, односно најистакнутијом безбједношћу културе су веома важан фактор који води институционалним реформама у области ЕСБОП-а.

Синтеза, повезивање се састоји овде у сталном и креативном, мада не увијек конструктивном, дијалектичком повезивању између три широке визије ЕСБОП-а. Француска је доследно залагала за побољшање војне димензије, и стога војне експертизе, одлучивања структуре и способности, и ЕСБП, како би се поваћао кредибилитет Уније као аутономног актера у овој области. На другој страни у Великој Британији се не оспорава

нужност очувања централне улоге Атлантског савеза као главног форума за европску одбрану и исказивао се опрез у ЕУ нивоа институционалне структуре, као што је стални штаб, сматарајући да је већ на располагању НАТО-а у појединим земаљама

Неке од нордијских земаља и Немачка, инсистирали на његовању цивилне димензије и ресурса ЕСБОП, на свеобухватан приступ ЕУ управљању кризним ситуацијама, и спречавања сукоба током пост-конфликтне стабилизације. Институционалне функције ЕБОП у великој мјери оличавају и развијају компромис између ове три перспективе, са видљивим доприносом и посредовањем институција са сједиштем у Бриселу.

ЕБОП институција

Друга важна променљива утиче на правац и приоритете реформског процеса. Након тешког теста првих мисија распоређених у 2003-2006, од Западног Балкана до Грузије и Африке, разни недостаци су идентификовани да се зависи не само од адекватне координације између стуба и ограничени ресурси на располагању ЕБОП већ и од слабости постојећег ЕБОП кризе-управљања структуре у смислу промишљености, планирања, команде и контроле, политичке смјернице за подршку мисији. Отуда стални, мада сигурно није коначан, напор између 2006 и 2009 да појачају ЕБОП структуре задатак са овим омогућава димензије ефективног управљање кризом. На крају, нагласак на цјеловит приступ и координацију између стуба је вероватно повећан и ослабила, паралелно са перспективе за споразум реформе. Касније изгледало предстојећим до јуна 2005 и изгледа на дохват руке после много застоја, након што је позитиван резултат у другом референдуму о Лисабонском споразуму. Ирска је у октобру 2009 потврдила да Лисабонски споразум садржи далекосежне реформи у суштини усмјерена на превазилажењу подјела између дисфункционалних различитих нивоа у области спољних односа.

Између ове двије фазе, на неформалном самиту у Хемптон

Корт 2005 утро се пут за рационализацију криза управљачке структуре у Секретаријату Савјета, неколико мјесеци након француског и холандског не на референдуму о Уставном уговору.

Институционалне архитектуре

Држава чланица и Секретаријат Савјета леже у сржи функционалне димензије ЗСБОП и ЕБОП политике. Национални политички лидери се састају у Европском савјету на нивоу шефова држава и влада и у ГАЕРЦ конфигурацији на нивоу министара иностраних послова. Дипломатски и војни представници састају у различитим одборима током као рецимо у Комитет за политику и безбједност.

Савјет Секретаријат на чијем је челу Високи представник шири је по величини и послати да пруже савет политике и координација за ЕБОП, као и војне и цивилне експертизе за управљање кризом. Комисија је у потпуности повезан са радом који се спроводе у области ЗСБП (Члан 27 ТЕУ) и игра важну улогу у контексту ЕСДП у суштини два начи-на. Прво, она управља ЗСБП буџет и, друго, то ради са Савјетом у различитим фазама процеса доношења одлука тако да промовише кохерентност између ЕБОП иницијативе и инструмента Уније и помоћи. Интеракција између Савета и Комисије је расла у обиму и релевантности али не увијек у ефикасности, као и ЕБОП-а посебно у фази прелазак са теорије на оперативну праксу.

Европски парламент има прилично ограничене привилегије за консултације и пружање информација у области ЕСБОП. Међутим, као што је ЕП један огранак буџетског органа Уније поред Савјета, његову демократску провјеру и ЕБОП-а је расла паралелно са њене умијешаности у расправа о величини, ширењу и управљање ЗСБП буџетом Европски савјет, ГАЕРЦ и Председништво Савета. Европски савјет је највиши политички орган ЕУ и, као што је одговоран је за дефинисање принципа и опште смјернице за ЗСБОП, укључујући питања са одбрамбеним импликацијама. Конкретно,

Европски савјет одлучује о заједничкој стратегији бави областима од посебног интереса за чланице ЕУ (Члан 13 ТЕУ). ЕСОП питањима, као што су, ретко пењу одлучивања до на нивоу шефова држава и влада сјде у Европском савету (Заједно са председником Комисије), али Разматрање и одлука овог тела су од пресудног значаја за развој ЕСДП. Стратешки су најавжнији за спољну политику и одлуке и наравно, утичу на безбједносну и одбрамбену политику Уније, јер дефинишу оквир и приоритете за свој развој. Самити у Келну и Хелсинкију 1999, Феири и Ници 2000, Гетеборг и Лаекену у 2001 и Бриселу у децембру 2003, између осталог, имају суштински допринос успостави ЕБОП-а да дефинише стратешке перспективе и профил Уније. Усвајање Стратегије европске безбедности (ЕСС) у децембру 2003 је био оријентир развоја, у овом контексту. Између 2002 и 2004, Европски савјет је такође одобрио важне докуменате у ЕУ / НАТО-односа, предвиђа нова процедура за ефикаснију сарадњу између двије организације. (5) Развоју ЕСБП капацитета усвајање допринијели су на самиту нивоу оквира докумената као што су, на пример, Заједничке Африка-ЕУ-стратегиија и акциони план у Децембра 2007, који такође доприноси да се дефинише шири политички контекст ЕБОП и да се осмисли регионални приступ безбједности и одбрани. Поред тога, на крају сваког Предсједништва, Европски савјет је примао детаљан извештај Предсједништва на ЕБОП - важан документ узимајући у обзир постигнути напредак и приоритете за будуће. ГАЕРЦ је централни форум политичких преговора и доношења одлука у области ЗСБОП. Поступак Савјета Европе су спремни од стране министара иностраних послова у ГАЕРЦ, на састанку за спољне односе и постизање одговарајућих конфигурација након дискусије о разликама између опште послове и спољне политике питања уведена у Севиљи на Европском савјету из јуна 2002. На основу смернице наглашено од стране Савета Европе и / или на сопствену разматрања, ГАЕРЦ дефинише и спроводи ЗСБП / ЕБОП усвајањем заједничких акција, заједничких позиције и одлуке Савета (чл. 13 и 14 ТЕУ). Заједничке акције и заједничке позиције правних

инструмената обавезују државе чланице да делују у складу са њима, када спроводе своје спољну политику и безбједност, иако су националне одлуке у овој области ван јурисдикције Европског суда. Правда и стога може бити изазван на политичким, а не на правним основама. Када је у питању ЕСБОП стриктно сенсу ГАЕРЦ је на врху доношења одлука власти, у нарочито у погледу планирања и покретања, кроз заједничке акције, од криза руководства. ГАЕРЦ такође прати и даје подстицај да се развој способности развојних планова под војним и цивилним насловима процеса. Ад хоц годишњи састанци одржавају у новембру за преглед достигнућа и откривање недостатака. Заједно са Комисијом, Савјет је одговоран да обезбиједи укупну конзистентност спољне активности Уније, која обухвата њене спољне односе, безбједност, економске и развојне политике. У контексту за ЗСБП, Савјет има задатак да обезбеди јединство, доследност и ефикасност ЕУ у акцији (члан 13.3 ТЕУ). Једногласно доношење одлука је правило за ЦФСП и ЕСДП, иако је конструктиван уздржавање држава чланица представљају до једне трећине гласова пондерисане у Савету предвиђено да омогући доношење одлуке.(6) Споразум предвиђа мање изузетке за правило једногласности и пружа за већину гласање да се усвоји акте за примјену претходне одлуке. Међутим, консензус за доношење одлука је доминантан. У посебно случају ЕБОП, када се донесе одлука да се покрене рад, оригинални облик сагласности често примењује у пракси, када државе чланице договоре за предузимање мисија у контексту ЕСДП, или одлучи да не доприносе. У типично међувладине области као што су ЗСБП и ЕБОП, ротирајуће Предсједништво Савјета ЕУ играло је значајну улогу у успостављању дневног реда и донекле постављање приоритета Уније. Прецизније, Предсједништво је имало задатак да заступа ЗСБП питањима, као и са спровођење релевантних одлука, што може изазвати преговоре о међународном споразума (чл. 18 и 24 ТЕУ). У пракси, од именовања првог Високог представника у 1999, тзв ЗСБОП тројка задужена за односе са трећим земљама укључује и министара иностраних послова земље

одржавања Предсједништва и комесара задуженог за спољне односе. Министар иностраних послова земље која наредних 6 мјесеци предсједава Предсједништвом могу такође да учествује у раду тројке. (ово је промијењено Лисабонским уговором) Предсједништво је директно и блиско укључено у поступку ЕСДП. Представници земље која предсједава Предсједништвом и све друге ЗСБП / ЕБОП одбора, са изузетком ЕУ Војног комитета. Поред тога, **КОРЕПЕР** амбасадори сједи на тзв Кризном Управном одбору у пост-Хемптон Корт процесу и учествује у ЗСБП и ЕСОП планирање састанака, уз подршку Савјета.

Ротације Предсједништва утиче ЕБОПдневни ред у неједнаким начин, јер само неке земаља (не нужно само оне највеће) имају вољу, стручност и ресурсе да би имали стварни утицај на њега. Што се тиче ЕБОП-а, главни проблем са ротацијом Предсједништва лежи у мањој акумулацији неповезаних иницијатива него са недостатком обавезе да ће наставити дугорочни програм, било у погледу капацитета или изградњи институција. У настојању да се обезбиједи више континуитета у ЕУ политике, праксу успостављања приоритета и програма рада који покривају рок од три узастопна предсједништва. Поред тога, интеракција са Кипаром који се званично уздржао од доношења заједничке акције ЕУ мисији владавине права на Косову (ЕУЛЕКС Косова). Ово је наводно био први и једини случај обраћања са моделом конструктивне уздржаности, како је предвиђено у Уговору у контексту ЕСДП. Између Предсједништва, друге државе чланице и Савјета Секретаријат је централно мјесто за побољшање нивоа доследности и континуитета ЗСБП / ЕБОП. Институционални оквир на први поглед указује на важну улогу Европске комисије и Европског парламента као и интеракције између свих ових институција.

Тим би овај приступ општег приказа завршили у очекивању да се сходно Лисабонском уговору конституише нови модел управљања овом политиком на другачијим основама. Прије свега у том контексту мисли се на формирање заједничке дипломатске

службе и формулисање оперативне димензије улоге националних парламента држава чланица.

Фусноте:

(1) види потпуније: Никол Гнесотто (ур.) Европске уније безбедносна и одбрамбена политика: првих пет година (1999-2004), у ЕУ Институт за студије безбедности, Париз, 2004.

(2) види потпуније: Чарлса Гранта, Европа је осуђена на пропаст, као моћ? (Лондон: Центар за европске реформе, јул 2009).

(3) За више информација о Европској стратегији безбедности види Алваро де Васцонцелос (ур.), «Европска стратегија безбедности 2003-2008: Зграда на заједничким интересима», и 2009, Свена Бисцоп и Јан Цоел Андерсон (ур.), ЕУ и Европска стратегија безбедности: Ковање Глобалне Европе (Њу Јорк: 2008).

(4) Британско-француски самит у Сен-Мало, 3-4 децембар 1998, Заједничка декларација о европској одбрани.

Маартје Рутген (ур.), «Од Сент Мало до Нице. Европска одбрамбена политика Институт за безбедносне студије у Паризу, маја 2001, стр 8-9.

(5) Европски савет, Келну, 3-4 јуна 1999, Европски савет, Хелсинкија, 10-11 децембра 1999, Европски савет, Санта Марија да Феира, 19-20 јуна 2000, и Савет Европе, Ница, 7-9 децембар 2000. Погледајте Рутген, оп. цит. у виду 1, стр, 41-45, 82-91, 120-39, и 168-221. Европски савет, Гетеборг, 15-16 јуни 2001 и европске Савет, Лаекену, 14-15 децембар 2001. Погледајте Маартје Рутген (ур.), Европска одбрамбена: језгро докумената, ЕУ, Институт за безбедносне студије, Париз, април 2002, стр 30-63 и 110-120

(6) Стратегија «Обезбеђење безбједности у свијету који се мијења», у Глиере Катарина (ур.), Институт за безбедносне студије у Паризу, јула 2009, стр 452-87

Prof. Filip Turčinović, LL.D
full professor, Law School, Banja Luka University

*CERTAIN ASPECTS OF JOINT FOREIGN, SECURITY AND
DEFENCE POLICIES OF THE EUROPEAN UNION*

Summary

This paper presents, in an acceptable and suitable manner, the very basics of mutual EU foreign and security policy. The specific institutes of that policy, being singled out in the course of the decade, are the topics. The approach of the kind is based, first of all, on the legal basis, including the analyses of the other relevant features realized for the purpose of developing of the scientific design of frameworks of the EU foreign and security policies. In addition to that, it makes reference to the future ambitions, tendencies and trends.

The development dynamic of EU foreign, security and defense policies was various in the past, which has been obvious especially in the cases of both former and recent ESBOP missions, featured by acceptable developments and by shortages as well. The paper indicates the majority of issues relevant to ESBOP, its institutions and its work, available resources and usage of them, as well as the way relations with specific international organizations, such as UN, NATO, OSCE and the African Union are developed. Apart from the institutional organization, the paper points out at the developmental component, with special attention paid to defense policy in both civilian and military aspects.

To that effect, it is indicated at twenty three European missions, starting from the first B&H Mission to its participation in naval operations by the coasts of Somalia. This is not a static view but the picture of ESBOP developmental outlines to be. Before any assumptions on possible nomination of EU as an international relations actor emerged within the attitudes various authors involved in studies of these issues had, it was generally a state-centric and normative vision of the issue. Some of these authors pointed out at their notion that it was not possible to discourse EU as an international relationships actor before

it had totally established its own mechanisms necessary for realization of its foreign policy functions.

Notwithstanding the above, it is beyond dispute that the EC (EU) could, on the basis of its social justice and high values based on justice, equality and solidarity, communicate its quality to international relations, by peaceful penetration and by using its big economic power. Military force as the foreign policy agent or a factor is excluded. However, the objectively existing situation of the kind was possible because of the two conflicted super-powers, as well as because of the general rise of anti-war conscience.

Key words: *European missions, foreign and security policy, defence policy, development policy, maritime operations, military aspect, institutions, actions, organisation*